

que he documentat més amunt com a 'corona de llàn ties d'una església' en un doc de 1436, i que segons hem comprovat amb el *rotllo* de MnVayreda i el *rotller* de Sta Llocaia de Cerdanya, estava guarnit d'un cercol de campanetes («tintinnabula»)

Justament això ho tenim documentat pel DA_g en un escrit de 1603, de Sant Magí, que identifico com a inventari de béns del santuari de St Magí de Brufaganya, definit «la roda voltada de campanes que toquen a les esglésies en alçar Déu»: «en un pilar de l'església, altre axí mateix vell; it. un *rogle* ab sis o set campanetes, guarnit de post entretallada», localització interessant perquè Brufaganya ja és Segarra però a la punta SE d'aquesta comarca, un poc SE de StaColQ o sigui zona xipella, ja quasi fora del domini cat occidental; i per tant sembla que l'àrea de la variant *rogle* havia arribat força més a l'E. que en els nostres dies (cert que en una zona de parlar molt conservador, en un nus de muntanyes isoladíssim), hi cita juntament un *Sermó de St Vicens*, que es deu referir al del Princ i no pas als valencians, mentre que la documentació en OPou s'ha d'entendre com a valenciana, i no de la seva nadiua terra gironina

En el P. Val. avui la forma *rogle* és amplament predominant de Nord a Sud, però antigament devia ser ho molt menys, com sigui que fins en els autors de lèxic més valencià, com JRoig, StVicentF i JoMartorell, es troben formes del tipus *rotle/roll*, però no *rogle*. Més modernament tenim «*rogle*. rolde, la rueda hecha de personas puestas en orden o círculo formado para varias cosas», Carles Ros (*Dicc*, 1764, 203), fent constar que té o oberta; i «eren homes de capa y espasa y que feen *rogle*» en la *Rond. de Rondalles*. L'acc. més divulgada és 'cercle de gent' J. G. M (1936), que amb raó crida l'atenció sobre el fet que es pronuncii *roggle* amb gg geminada (en contrast amb la pron *bl* del val., en oposició amb *bbl* dels altres dialectes; i també en els mots com *regla* i *arreglar* el val repugna a la geminada).

En efecte és amb aquest valor que es troba en els escr. moderns: «Dijous al mig» és la dita popular «quan en un *rogle* o reunió es posa un enmig sense donar-se conte» segons el castellonenc Borràs i Jarque (*BSCC* xiv, 386); «al dinar, tots en un *rogle*, sentats en pedres o en terra», Pi i Romer («El Camí»; 30-ix-1933), sense descartar-ne les extensions figurades 'cercle, medí': «una prova --- de l'esperit comprensiu que reina ja als *rogles* valencians a Madrid», JJSanchis Zabalza («Acció Val», 1-i-1931) *AlcM* el localitza en 15 localitats distribuïdes sense intermitència des de Vi-naròs fins a Guardamar; en efecte, del valencià extrem S ha d'haver passat al murc. *rogle* (GaSoriano)

Però certament tant o més estesa que l'aplicació a la gent, ho és al terreny. Cito, com a ex. dels usos, algunes frases oïdes: «Lo Blanqueret és un *rogle* de terra blanca», Traiguera; «La Paridera dels Durans és un *rogle* de horta que hi ha 5 km. Rambla amunt del poble» Real de Montroi; «El Petxinar és un *roggle* d'aiguamolls», i «més enllà hi ha el *rogle*, camí i sequieta dels Clots» Sollana; «tot este *rogle* li diuen ---» Barx,

«Què són Els Femats? —És un *rogle* d'erms» Ador. I en fraseologia semblant ho tinc anotat de les Useres, Onda, Benissa i Vilallonga de l'Assafor; però també amb el sentit de 'veinat' «L'Alqueria és un *rogle* de cases» Dénia, «hi ha allí tot un *roggle* de masos» Les Useres (mentre que a Morella i Maestrat diuen *un carròs de masos*)

Encara que no pertot, ni en forma general, ho vaig posar en notació fonètica, recordo que de quasi tots aquests llocs em consta la pronúncia amb gg, i pertot amb o oberta, en una minoria dels casos vaig notar *gl* amb g simple i fricativa, i a Onda, on és l'únic on m'ho digueren amb vocal tancada *rogle*. Crec que les dades d'*AlcM* exageren molt l'extensió de la pron amb fricativa: és probable tanmateix que hi hagi fonament en posar aquesta pronúncia en les cinc localitats al N de l'Alcora (ço que coincideix amb la meua observació d'Onda), però estic segur que també en alguns del pobles d'aquesta zona ho vaig sentir amb la geminada la discrepància ha de venir del fet que jo ho anotava de gent més pagesa i muntanyenca, i ells tractaven amb gent d'església o d'escola, de pronúncia sovint menys genuïna.

És indubtable que es refiaren massa de gent amb pretensions de «cultura», que sovint els donen un llenguatge un poc acastellanat. Una prova palpable és que a la Vall de Boí pretenen haver anotat *rogilde*, forma exclusivament aragonesa ja del 1953 tinc anotat *roggle* a Boí; després he passat molts mesos d'estiu en aquella vall, durant 30 anys, conversant amb tot-hom i gent de totes les menes, i mai no hi he sentit tal cosa, tot i que la meitat de les converses versaven sobre coses del terreny. Fins i tot a Benasc és encara *rogle*; «aquell *rogilde* 'tros de terreny' no comença fins a Calassanç, a la bella frontera lingüística (1956); però a tots els pobles veïns vaig sentir *roggle*»¹⁰

En efecte la forma *rogle* té gran extensió en català occidental, des de Tortosa fins a l'extrem Nord, en una llarga franja ponentina que arriba sovint a cobrir més d'un terç de l'amplada d'aquest domini occidental. Ja el DA_g anotava *rogle* a Àger per a «rotllo, rotllo de gent»; «*rotgle*. rodona, vall, espay», Porcioles, *Folkl de la V d'Àger*, 38. «*Roggle*: rotllo» Tortosa (Arabia, *Misc Folkl*, 169); «les platxes d'humitat que, simulant dibuixos capritxosos, s'escampen, no arreu, però sí a *rogles*, pel paviment de les iglésies nomenades», Vergés Paulí (*Espurnes* v, 74); «*rogle*, clapa de sembrat» Lleida (BDLC ix, 297). «Baixant del Port d'Auzat el primer *roggle* de bordes que 's trobe és Noarre» Tavascan (1934) En el parlar de la Vall d'Assua Jlluís Pallarès ens defineix com una cosa s'estén per tot «lo *rocgle* del pletiu»; i també per a 'rotllo de gent', car ens conta com, per salvar-se, «va a començar a repartir una dobleta d'or a cada lladre, fins a donar el volt del *rogle*» (*Pastors i Tempestes*, p 6; *Els Pastors i les Estrelles*, p. 143). «A la plaseta yei un *rocgle* de chen» un corro de gente» Benasc (Ferraz, p 94). *Rocle* en el Matarranya (Portellada DA_g).

Té gran extensió pel Priorat i més per les Garrigues: «en aquell *roggle* ---» Torroja (1935), «d'aquell